



CHARLIE GROEN

Survival of the ignorant

Er waait een conservatieve wind uit het Westen. De roep om een *merit-based* samenleving klinkt steeds luider. Zaken doen zonder regels, samenwerken zonder inclusie en winst maken zonder geweten - het lijkt de nieuwe norm. Techgiganten scharen zich schaamteloos achter de rechts-populistische zonnekoning, in de hoop dat ze zonder DEI (diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie) en milieuregels hun concurrentiepositie kunnen behouden. En zo verandert de wereldorde in een wedstrijdje armpje drukken: *survival of the fittest*. Maar dit idee van 'overleven van de sterkste' is een grove misvatting. De belofte van een meritocratie klinkt misschien aantrekkelijk - beloon de meest verdienstelijken en de samenleving bloeit op. Maar wie bepaalt eigenlijk wat 'verdiens' is? De mensen die onmisbare bijdragen leveren aan onze maatschappij - leraren, bouwvakkers, verpleegkundigen - worden zelden eerlijk beloond. Ondertussen blijven de werkelijke machthebbers buiten schot en is 'verdiens' vooral een privilege dat bij geboorte wordt toegekend. *Survival of the fittest* wordt vaak onterecht toegeschreven aan

Darwins evolutietheorie, alsof het een blauwdruk is voor een samenleving waarin alleen de sterksten overleven. Maar Darwins natuurlijke selectie is een wetenschappelijke observatie, geen ethisch kompas. Het is descriptief, niet prescriptief. Het vertelt ons hoe organismen zich ontwikkelen, niet hoe samenlevingen zich zouden moeten organiseren. Het sociaal darwinisme, een concept gepopulariseerd door Herbert Spencer, verdraaide deze ideeën en rechtvaardigde ongelijkheid als een 'natuurlijk' gevolg van competitie. Darwin zelf was het hiermee helemaal niet eens. In *The Descent of Man* (1871) benadrukte hij juist de rol van samenwerking, altruïsme en compassie in het succes van de menselijke evolutie. Toch blijft sociaal darwinisme een krachtig ideologisch wapen, vaak vermomd als beleid dat het individu en competitie zou bevorderen. Het praat de huidige scheve verhoudingen in de wereld goed: het rijke Westen, dat geniet van welvaart dankzij het uitbuiten van het mondiale Zuiden, kijkt meewarig naar Afrika en Azië alsof het een zwerver op straat betreft. "Ach, niet fraai, maar kennelijk niet slim, vlijtig of ambitieus genoeg om succesvol te zijn." Het is de ultieme drogreden: als succes maakbaar is, dan is falen dat ook.

Hannah Arendt waarschuwde in *The Origins of Totalitarianism* voor het misbruik van evolutionaire ideeën zoals sociaal darwinisme en de gevaren ervan in politieke ideologieën als imperialisme en fascisme. Ze beschreef hoe

totalitaire regimes deze ideeën gebruikten om hun daden als onvermijdelijke natuurwetten te rechtvaardigen, waardoor morele verantwoordelijkheid verdween. Want als evolutie iets is wat je kunt afdwingen, dan is het helpen van kwetsbare groepen niet nobel, maar een obstakel voor vooruitgang.

En zo klinkt de nieuwe rechtvaardiging voor het schrappen van DEI-initiatieven en milieuregels: onze zwakkere economie is de schuld van al die 'onnodige' maatregelen. Solidariteit met mens, milieu en maatschappij zou ons verzwakt hebben tegenover concurrenten als China, waar zonnepanelen worden geproduceerd met gedwongen arbeid. Dus weg met de regels: geen KYC, AML, WFT, BASEL, CSRD en CSDDD. Laat de vrije markt haar werk doen. "We moeten allemaal sneller en feller zijn. Het is tijd om ons geestelijk voor te bereiden op oorlog", zei de nieuwe secretaris-generaal van de NAVO in december. En zo wordt de wereld opnieuw gevormd naar de brute logica van *survival of the fittest* - een misverstand dat nog steeds slachtoffers maakt. ←

Charlie G. Groen is praktisch filosoof met een specialisatie in inclusiviteit, strategie en verbindend leiderschap. Zij werkt als expert ethics & awareness bij ABN Amro. Eerder studeerde zij filosofie aan de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden. Charlie werkte eerder bij PwC en is host van de BusySeasonTalks.